

2. září 2025

Ústavní soud
Joštova 8
660 83 Brno
Pl. ÚS 6/25

K ústavní stížnosti spolku Klimatická žaloba a spol.

Stanovisko klimatologa, vzděláním i praxí, ke Stanovisku skupiny senátorů (amicus curiae)

Podatel (amicus curiae): RNDr. Radim Tolasz, Ph.D., klimatolog
Slovanská 7/1223, 736 01 Havířov-Město

Stěžovatel: Klimatická žaloba ČR, z.s.
V Šáreckém údolí 281/54, 160 00 Praha

a další

Účastník řízení: 1. Nejvyšší správní soud
Moravské nám. 6, 657 40 Brno
2. Městský soud v Praze
Spálená 2, 120 00 Praha

Vedlejší účastníci: 1. Ministerstvo životního prostředí
2. Ministerstvo průmyslu a obchodu
3. Ministerstvo zemědělství
4. Ministerstvo dopravy

1. Podatel – amicus curiae

Podle definice představuje amicus curiae možnost osoby nebo skupiny osob, které nejsou přímou stranou soudního sporu, ale mají zájem na výsledku případu, nabídnout soudu své informace, právní argumenty nebo odborné rady v podobě písemného podání. Takto se zachovala skupina senátorů Senátu Parlamentu České republiky. Zástupce této skupiny senátorů, senátor Tomáš Jirsa, podal takové podání k Pl. ÚS 6/25 dne 25. července 2025. Skupina senátorů zdůvodňuje své podání Ústavnímu soudu v rámci postavení přítele soudu (amicus curiae), které nemá žádné přímé právní důsledky **s výjimkou síly přesvědčivosti podaných argumentů**. Právě „*přesvědčivost podaných argumentů*“ mě nutí se zachovat stejně jako skupina senátorů a podat Ústavnímu soudu argumenty, které jsou, na rozdíl od argumentů skupiny senátorů, vědecky správné.

Ve svém podání se dále nebudu zabývat právní a ekonomickou stránkou věci, která přísluší právníkům a ekonomům, ani politickou stránkou věci, kterou použitím pojmu **klimatismus** do svého podání vnáší skupina senátorů. Tyto části podání skupiny senátorů ponechávám právníkům, ekonomům a politikům.

Ve svém podání však skupina senátorů uvádí zavádějící, nesprávné a pochybné informace **klimatologické**, které navíc označuje za argumenty, viz výše.

2. Příčinná souvislost mezi oxidem uhličitým a škodlivými následky

Skupina senátorů uvádí (část 5 jejich podání), že nelze dokázat „*příčinnou souvislost oxidu uhličitého a údajných škodlivých následků*“. S tím se dá samozřejmě souhlasit, protože oxid uhličitý je v atmosféře Země zcela přirozenou součástí, která sama o sobě nevyvolává žádné škodlivé následky. Neznám nikoho, kdo by něco takového tvrdil, v tom je skupina senátorů zcela osamocena. V textu této části senátoři doplňují, že „*zastánci ideologie klimatismu argumentují, že v důsledku emisí oxidu uhličitého dochází ke klimatickým změnám a v jejich důsledku následně*“ k uvedeným škodlivým následkům. Osobně neznám žádného zastánce ideologie klimatismu, ale příčinná souvislost mezi emisemi oxidu uhličitého, rostoucí koncentrací tohoto skleníkového plynu v atmosféře a probíhající změnou klimatu je dokázaná, jasně vyplývá ze základních fyzikálních a chemických zákonů a nelze tuto souvislost jakkoliv vědecky zpochybnit. A naopak, důkazy této příčinné souvislosti jsou nejen publikovány ve velkém množství, ale jsou i součástí přehledných hodnotících zpráv Mezivládního panelu IPCC, naposledy v jednotlivých částech 6. hodnotící zprávy, primárně v části WGI věnované fyzikálním základům změny klimatu z roku 2021 (IPCC, 2021: *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S. L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M. I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J. B. R. Matthews, T. K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 2391 pp. <https://doi.org/10.1017/9781009157896>). V tomto dokumentu jsou citovány stovky prací, kde lze důkazy dohledat.

Kritici vlivu člověka na klima, mezi které se skupina senátorů pravděpodobně zařazuje, často poukazují na to, že se klima Země měnilo vždy, i bez vlivu člověka. To je velká pravda a je vhodné si z toho vzít poučení. Jedním z nejvýraznějších oteplení v historii Země bylo tzv. Paleocene-Eocene Thermal Maximum (PETM), které je zaznamenáno před zhruba 56 milióny lety. V této epizodě se za necelých 10 tisíc let zvýšila globální teplota o 6 °C (cca 0,06 °C/100 let, v kratších obdobích bychom pravděpodobně zaznamenávali vyšší rychlost oteplování, nelze to však dnes již doložit). Důležitější však je, že odhadovanou příčinou takto výrazného oteplení bylo masivní uvolňování oxidu uhličitého do atmosféry (další odkazy ve studii NOAA z roku 2014 <https://www.climate.gov/news-features/climate-ga/whats-hottest-earths-ever-been?s=03>, např. Judd, E. J., Tierney, J. E., Lunt, D. J., Montañez, I. P., Huber, B. T., Wing, S. L., & Valdes, P. J. (2024). A 485-million-year history of Earth's surface temperature. *Science*, **385**. <https://doi.org/10.1126/science.adk3705>). Aktuální změna klimatu má zatím kratší trvání, proto je růst teploty přepočtený na 100 let výraznější než v období PETM (1,2 °C oproti období 1850–1900), ale zaznamenáváme stejný průběh (růst koncentrace oxidu uhličitého jako hlavní příčina změn).

Skupina senátorů ve stejné části 5 přepočítává podíl oxidu uhličitého v atmosféře (0,04 %) na podíl člověka, který uvádějí na 3 %. To je zavádějící informace vycházející z porovnání ročních antropogenních emisí oxidu uhličitého (cca 40 Gt CO₂) s celkovým přírodním tokem uhlíku (cca 800 Gt mezi atmosférou, oceány a biosférou). Přírodní cyklus uhlíku je však dlouhodobě vyrovnaný – co se uvolní, to se pohltí a před růstem antropogenních emisí byla dlouhodobě koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře cca 280 ppm (aktuálně cca 420 ppm), to znamená růst od období kolem roku 1750 o cca 50 %. Podle IPCC (citace výše) je na základě analýz přítomnosti různých izotopů uhlíku v atmosféře (např. ¹³C/¹²C) zřejmé, že tento téměř 50% růst koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře má původ ve spalování fosilních zdrojů. Pokud jde o vodní páru, tak i zde mají senátoři pravdu, že se jedná o nejvýznamnější skleníkový plyn v atmosféře Země. A proč se tedy vodní pára „*nijak nereguluje ze strany člověka*“? I zde je vysvětlení zcela jednoduché – koncentrace vodní páry je v atmosféře dlouhodobě stabilní a skleníkový efekt vodní páry se tedy nijak nezvyšuje. Nerad však musím upozornit na

související fyzikální aspekt změny klimatu, kterým je Clausius-Clapeyronův zákon (citace zde snad není nutná), který dokazuje, že teplejší vzduch udrží více vodní páry, protože s růstem teploty stoupá tlak nasycení vodní páry. Tento růst je vypočítán na cca 7 % při oteplení o 1 °C. Aktuální růst globální teploty o výše uvedených 1,2 °C zatím naštěstí neznamená růst množství vodní páry o 7 %, což by výrazně zvyšovalo skleníkový efekt vodní páry v atmosféře, protože je tato hodnota růstu teploty vypočtená podle přízemních měření. V celém profilu troposféry (kde se vyskytuje většina vodní páry v atmosféře) je zatím růst teploty výrazně nižší.

Zároveň senátoři zcela správně uvádějí, že „růst teploty způsobuje následný větší obsah oxidu uhličitého“, přičemž i toto tvrzení označují jako „nedokázané“. I zde musím skupinu senátorů upozornit na omyl, jedná se o jasnou a dokázanou závislost fyzikální rozpustnosti oxidu uhličitého v oceánech, která je nižší při vyšší teplotě. Dále existuje jasná biologická zpětná vazba na aktivitu mikroorganismů a rostlin, kde zvýšená produkce a rozklad organické hmoty znamená více emisí oxidu uhličitého a metanu (např. při tání permafrostu, které rovněž následuje po oteplení). Je samozřejmě k této problematice k dispozici řada studií (např. *Pedro, J. B., Rasmussen, S. O., van Ommen, T. D., 2012. Tightened constraints on the time-lag between Antarctic temperature and CO2 during the last deglaciation. Climate of the Past, 8, 1213–1221. <https://doi.org/10.5194/cp-8-1213-2012>* nebo *Parrenin, F., Masson-Delmotte, V., Köhler, P., Raynaud, D., et al., 2013. Synchronous Change of Atmospheric CO2 and Antarctic Temperature During the Last Deglacial Warming. Science, 339. <https://doi.org/10.1126/science.1226368>* a další). Doporučil bych nejen skupině senátorů, ale širšímu okruhu zainteresovaných, aby se zamysleli nad důsledky takového „dodatečného“ růstu koncentrací skleníkových plynů poté, co se v atmosféře zvýší teplota. Opakuji, že aktuálně máme globální teplotu v porovnání s obdobím 1850–1900 o cca 1,2 °C vyšší a následné zvyšování koncentrací oxidu uhličitého v atmosféře nás tedy čeká.

3. Vědeckost

V části 11 se skupina senátorů zabývá zneužíváním pojmů vědecký a věda. Ano, s tím nelze než souhlasit, vědou se skupina senátorů pro jistotu nijak nezabývá. Ani jedno konstatování skupiny senátorů o tom, že je něco ve změně klimatu nedokázané, nedoložené, že je něco „hypotézou, nikoliv exaktně dokázaným vědeckým faktem“ nijak nedokazují, ale ani nedokládají validními, vědecky opoňovanými studiemi. Jde ze strany senátorů jen o, čtenáři prominou, hospodské řeči. Přípomínka „poroučení větru dešti z dob komunismu“ se do diskusí o změně klimatu také příliš nehodí. Výše citované studie jasně ukazují, že lidstvo poroučí větru dešti už celá desetiletí tím, že mění chemické složení atmosféry a fyzikální vlastnosti zemského povrchu, což má přímý vliv na počasí, včetně větru a deště.

Adaptační opatření jsou důležitou součástí života člověka i společnosti, mitigační opatření však z definice nelze označit za snahu „klima ovládnout“. I zde se skupina senátorů plete, je to přesně naopak, mitigační opatření mají za cíl snížit negativní vliv člověka na klimatický systém (zjednodušená definice).

4. IPCC

Není zřejmé, z čeho skupina senátorů usuzuje, že „ani IPCC nemůže najít žádné klimaticky významné trendy ve většině faktorů ovlivňujících klima“. Naopak, většina faktorů ovlivňujících klima má zcela jasný a významný trend vyvolávající aktuální změnu klimatu. Pouze faktory přirozené (astronomické a geografické) mají trend směřující k postupnému mírnému ochlazení v klimatickém systému (sluneční záření, pohyb zemské osy a další). Musím však ocenit, že senátoři uznávají úspěšnost zatím prováděných klimatických opatření, i když je nelze považovat za dostatečné („prognózy rozsahu budoucího oteplování se snížily, protože IPCC přepočítává své modely a svět vypouští o něco méně emisí

CO₂, než se očekávalo, a to jak kvůli pomalejšímu růstu, tak kvůli přechodu na zdroje energie s nízkými emisemi uhlíku“).

5. Závěr

Sám se řadím k těm vědcům, kteří „*přiznávají, že žádná klimatická nouze nebo krize neexistuje*“. Ještě před 10 lety jsem také veřejně sděloval, že je nutné všechna opatření důkladně promyslet a připravit, nenechat se tlačit do překotných a nepromyšlených zásahů do ekonomiky, které by byly sociálně a politicky nepřijatelné. Čas však plyne a i opatření, která jsou na stole desítky let (např. ETS2), jsou dnes označována jako překotná. Česko (ale i jiné části světa) ztratilo hodně let planými diskusemi o tom, zda je nutno se změnou klimatu něco dělat.

Klimatická věda má zcela jistě „*mezery ve znalostech*“. Snažil jsem se výše doložit, že je má řádově menší, než skupina senátorů. Klimatologie je složitá věda a nelze vyčítat klimatickým laikům mezery ve znalostech. Nepouštím se do politických a ekonomických analýz Pařížské dohody nebo validity klimatických žalob, protože nejsem v těchto oborech expertem. Udivuje mě, že se skupina senátorů do analýz změny klimatu pustila a chybnou interpretací dostupných informací v této oblasti tak významně snížila věrohodnost dalších částí svého podání.

Radim Tolasz, klimatolog